

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Α΄.-ΤΟΜΟΣ Α΄.

(Ὅτι ἐστὶ περὶ τοῦ ἄν ὀσιωτέρου ἀνθρώπου
βουλευόμενον ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θιάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

—
1879

διέφθειρε τὸν χαρακτήρα τοῦ βασιλέως καὶ ἔφερε τὴν πολιτείαν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου.

Ἐνέβαλεν εἰς τὸν βασιλέα τὴν πεποίθησιν, ὅτι διὰ τῆς διατηρήσεως τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς καταπίεσεως τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, ἤθελε τύχει τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν του.

Πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ θρησκευτικοῦ διατάγματος ἐξεδόθη τὸ τῆς βιβλιοκρισίας τῆς 19 Δεκεμβρίου 1788.

Ὅποτε διὰ τῆς καταπίεσεως τῆς ἐλευθερίας ἐξέρρευσε ἡ ὑπόκρισις καὶ κολακεία, παρήχθη φοβερὰ διαφθορὰ τῶν ἠθῶν. Τὰ θεμέλια τῆς πολιτείας ὑπεσκάπτοντο.

Φριδερίκος Γουλιέλμος Γ'.—Πρώτη πράξις τοῦ Φριδερίκου Γουλιέλμου Γ'. ἦτο ἡ ἀποβολὴ τοῦ Βαϊλνερ, γενομένη τὴν 11 Ἰανουαρίου 1798.

Ἐπεδείχθη αὐτῷ ὅτι πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ θρησκευτικοῦ διατάγματος, ὑφίστατο ἀνώτερον θρησκευτικὸν αἶσθημα καὶ ὀλιγώτεροι ὑποκριταὶ ὑπῆρχον εἰς τὴν χώραν.

Καταναγκαστικοὶ νόμοι—βία—ἀντίκεινται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ.

Τὸ ἐν Βερολίνῳ ἀνώτατον πνευματικὸν συμβούλιον διὰ τῆς ἀπὸ 18 Ἰουλίου 1799 ἐγκυκλίου αὐτοῦ, διεκήρυξεν ὅτι τὸ σχολεῖον εἶναι πολιτικὸν καθίδρυμα, πρὸς διάψευσιν τῆς γνώμης, ὅτι τοῦτο ἀνῆκεν εἰς τὰς διαφόρους θρησκείας.

Ἡ καθόλου θρησκευτικὴ διδασκαλία ὄφειλε νὰ περιορισθῆ μόνον εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἠθικῆς, τούναντίον δὲ ἡ διδασκαλία ἐκάστης θρησκείας νὰ ἀφεθῆ εἰς τὸν ἱερέα κατὰ τὸν χρόνον τῆς προπαρασκευῆς τῶν κατηγουμένων.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΥΜΜΙΚΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΥΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤ. Σ. ΚΟΝΤΟΥ

§ 1. Εὐφημος, εὐφημία, εὐφημῶ, εὐφημισμός.

Πολλαὶ λέξεις προσπίπτουσι τοῖς ἀνθρώποις αἱ μὲν φοβεραὶ καὶ φρικῶδεις ἢ δυσοιώνιστοι καὶ ἀπαίσιοι, αἱ δὲ σκληραὶ καὶ πικραὶ ἢ λυπηραὶ καὶ ἐπαχθεῖς, αἱ δὲ αἰσχροὶ καὶ βδελυραὶ ἢ ἄγροικοὶ καὶ ρυπαραὶ. Φεύ-

γοντες δ' αὐτάς οἱ εὐλαθέστεροι καὶ δεισιδαιμονέστεροι ἢ οἱ ἐπεικέστεροι καὶ φιλανθρωπότεροι ἢ οἱ χαριέστεροι καὶ ἀστειότεροι ποιοῦνται ἄλλων χρήσιν ἢ ὅλως ἐναντίων πρὸς ἀποτροπὴν τῆς βλάβης καὶ ἐπηρείας ἢ μετριωτέρων πρὸς ἐλάττωσιν τῆς δυσχερείας καὶ δριμύτητος ἢ εὐπρεπεστέρων πρὸς ἐπίκρουσιν τῆς ἀηδίας καὶ ἀσχημοσύνης.

Τὰ δεινὰ καὶ βλάσφημα καὶ μύσαρὰ ἢ κακέμφοτα ὀνομάζονται καθόλου *δύσφημα* καὶ ἡ ποιότης αὐτῶν *δυσφημία*, ὡς ἐν ταῖς Διατριβαῖς τοῦ Ἐπικτήτου βιβλ. Γ', κδ', 89 « Σὺ δὲ δύσφημα καλεῖς ἄλλα ἢ τὰ κακοῦ τινοῦ συμαντικά, *Δύσφημόν* ἐστὶ δειλία, δύσφημον ἀγέννεια, πένθος λύπη, ἀναισχυντία. Ταῦτα τὰ ὀνόματα *δύσφημά* ἐστὶ » καὶ ἐν τοῖς Γεωγραφικοῖς τοῦ Στράβωνος σελ. 619 « Τὰς δὲ *δυσφημίας* τῶν ὀνομάτων φεύγοντες τινες ἐνταῦθα μὲν Ποροσελήνην δεῖν λέγειν φασί, τὸ δὲ Ἄσπορδηνὸν ὄρος τὸ περὶ Πέργαμον τραχὺ καὶ λυπρὸν ὄν Ἄσπορδηνὸν καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐνταῦθα τῆς μητρὸς τῶν θεῶν Ἄσπορδηνῆς. Τί οὖν φήσομεν τὴν πόρδαλιν καὶ τὸν σαπέρδην καὶ τὸν Περδίκκην καὶ τὸ Σιμωνίδου
σὺν πορδακοῖσιν ἐκπεσόντες εἴμασιν

ἀντὶ τοῦ διαβρόχοις καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ποῦ κωμωδία
πορδακὸν τὸ χωρίον

τὸ λιμνάζον; ». Πρβ. καὶ Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Γ', σελ. 2, 1 « Οἱ δὲ λέγοντες ὡς ἐχρῆν ἐπὶ τοῖς οὕτω *δυσφήμοις* λέγειν ἄσιδέ μοι, ἠεροφοῖτις Ἐρινύς, τοῦ δέοντος ἀμαρτάνουσιν » καὶ σελ. 8, 5, « Ἔτι ζητεῖται διὰ τί ἀπὸ *δυσφήμου* ὀνόματος τῆς μήνιδος ἄρχεται » καὶ Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδ. Α', 1134 « ἵνα μὴ τῆς θυσίας οὔσης *δύσφημος* φωνὴ ἀναφέρηται », κτλ. Παρ' Ἰουλιανῶ σελ. 235, δ' ἀναγινώσκειται « σοὶ δὲ ἀρετῆς ἢ τοῖς σοῖς ἀδελφοῖς — ἀφελῶν δὲ τὸ *δύσφημον* τὸ λειπόμενον αὐτὸς ἀναπλήρωσον, εἰ βούλει δέ, καὶ παρ' ἡμῶν αὐτὸ ἀνάσχου πρῶτως λεγόμενον — τίς μετουσία; » Εἶνε δὲ τοῦτο προφανῶς μίμησις τῶν ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους εἰρημένων σελ. 269, 128 « σοὶ δὲ ἀρετῆς, ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς τίς μετουσία; » καὶ εὐλογώτατα τὸ παρὰ τῷ Δημοσθένει κείμενον ὦ κάθαρμα ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ *δύσφημον*.

Ἰκανῶς τὰ κατὰ τὴν *δυσφημίαν* παρέστησεν ὁ Ἰάμβλιχος ἐν τῷ περὶ τοῦ Πυθαγορικοῦ βίου § 171 λέγων: « *Δυσφημίας* δὲ πάσης καθαρύειν τῆς τε σχετλιαστικῆς καὶ τῆς μαχίμου καὶ λοιδορητικῆς καὶ τῆς φορτικῆς καὶ γελωτοποιοῦ. »

Τὰ ἐναντία τῶν *δυσφήμων* καλοῦνται *εὐφημα* ἢ *σεμνά*. Ὅθεν ἄλλοτε μὲν λέγεται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀφαιρεῖν τὸ πικρὸν τῆς προσηγορίας, ὀνόμασι περικαλύπτειν εὐπρεπέσι, κτλ., ἄλλοτε δὲ ἐν *εὐφήμοις*

ὀνόμασι κατονομάζειν, λέξει σεμνῇ κοσμεῖν τὸ αἰσχρὸν, ὀνόματι σεμνῶ περικαλύπτειν, σεμνολογεῖν εὐφήμως, κτλ.

Ἄθην. σελ. 263, ε « τοὺς Μαριανδυνοὺς ὠνόμαζον μὲν δορυφόρους ἀφαιροῦντες τὸ πικρὸν τῆς ἀπὸ τῶν οἰκετῶν προσηγορίας. » Διονύσ. Ἄλικαρν. Ῥωμ. Ἄρχ. σελ. 1025 « ἠναγκάζοντο παράγειν πάλιν τὰς βασιλικὰς καὶ τυραννικὰς ἐξουσίας εἰς μέσον ὀνόμασι περικαλύπτοντες αὐτὰς εὐπρεπεστέροις, Θετταλοὶ μὲν ταγοὺς, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀρμοστὰς καλοῦντες, φοβούμενοι τυράννους ἢ βασιλεῖς αὐτοὺς καλεῖν. » Πρῶ. καὶ σελ. 816 « καὶ τοὺς μέλλοντας ἐξεῖν τὴν ἀπάντων ἐξουσίαν μήτε βασιλεῖς ἔτι μήτε μονάρχους καλεῖν, ἀλλὰ μετριωτέραν τινὰ καὶ φιλανθρωποτέραν ἐπ' αὐτοῖς θέσθαι προσηγορίαν. »

Ψευδοπλάτ. Ἄλικιβ. Β', σελ. 140, γ' « καὶ τοὺς μὲν πλείστον αὐτῆς μέρος ἔχοντας μαινομένους καλοῦμεν, τοὺς δ' ὀλίγον ἔλαττον ἠλιθίους τε καὶ ἐμβρογνήτους· οἱ δὲ ἐν εὐφημοτέροις ὀνόμασι βουλόμενοι κατονομάζειν οἱ μὲν μεγαλοψύχους, οἱ δὲ εὐήθεις, ἕτεροι δὲ ἀκάκους καὶ ἐνεούς. » Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 494, 1 « Λέξει σεμνοτάτῃ κοσμεῖ τὸ αἰσχρὸν, ὡς ὁ Ξενοφῶν ἔγνω αὐτὴν ἀντὶ τοῦ ἐμίγη. » Γρηγόρ. Νύσσ. Τόμ. Γ', σελ. 175, δ' « ἀλλὰ καὶ γυναιξὶ κατὰ τὸ φανερὸν συνοικοῦντες καὶ ἀδελφότητα τὴν τοιαύτην συμβίωσιν ὀνομάζοντες ὡς δὴ τὴν πρὸς χειρὸν ὑπόνοιαν ὀνόματι σεμνοτέρῳ περικαλύπτοντες. » Εὐστάθ. σελ. 1231, 44 « Δῆλον οὖν ἐν τούτοις ὅτι οὐ κυριολεκτικῶς ἡ Γνάθαινα ἐλάλησεν, ἀλλ' ἐσεμνολόγησεν εὐφημότερον τοὺς ὄρχεις ὡς νεφροὺς διὰ τὰς αἰδουμένας γυναῖκας. »

Ὡς δὲ γίνεται χρῆσις τοῦ ῥήματος περικαλύπτειν, οὕτω καὶ τοῦ συνωνυμοῦντος αὐτῷ ἐπαμπίσχειν ἢ περιεμπέχειν, οἷον Φίλων Ἰουδ. Τόμ. Β', σελ. 177 « Τότε γὰρ εὐλάβειαν μὲν τὴν δειλίαν, τὸ δὲ φοβεῖσθαι προμηθές, ἀσφάλειαν δὲ τὴν ἀνανδρίαν εἰώθασιν καλεῖν, αἰσχίστα ἔργα εὐπρεπέσι καὶ σεμναῖς κλήσεσιν ἐπαμπίσχοντες » καὶ Πλούταρχ. Ἠθικ. σελ. 621, ς' « Χρηστῶς γε, εἶπεν, ὦ Δεύκιε, τὴν ἀτοπίαν εὐφήμοις περιεμπέχεις ὀνόμασιν. »

Ἐφ' ὁμοίας ἐννοίας εἶνε παρειλημμένον τὸ ὀνόματι περιπέττειν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους λέγοντος Πλούτ. 158 :

αἰσχυνόμενοι γὰρ ἀργύριον αἰτεῖν ἴσως
ὀνόματι περιπέττουσι τὴν μοχθηρίαν.

Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ παρὰ Μενάνδρῳ ἔγραψεν ὁ Σαλμάσιος :

τότε τὰς γυναῖκας δεδιέναι μάλιστα δεῖ,
ἕταν τι περιπέττωσι τοῖς χρηστοῖς λόγοις.

ἀντὶ τοῦ περιπλάττωσι. Ἴδε Δοβραῖον Ἀριστογ. Πλούτ. σελ 17 καὶ Κόβητον Var. Lect. σελ. 190.

Ἐκ τοῦ ἐπιθέτου εὐφημος ἐσχηματίσθη τὸ ῥῆμα εὐφημιῶ σημαῖνον εὐφημία λέγω. Συνήθης δ' εἶνε ἐν τε ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἐν τῷ κοινῷ βίῳ ἢ προστακτικῇ εὐφήμει (εὐφημία φώνει, εὐφημος ἴσθι) καὶ πληθυντικῶς εὐφημεῖτε, ὅταν τις παραγγέλλῃ ἢ ἐπιτάσῃ τὴν ἀποχὴν ἀνοικείων καὶ δυσσιωνίστων λέξεων ἢ ἀποτρέπηταί πως καὶ ἀποδιοπομπῆται τὰς εἰρημένους ἤδη ὑπό τινος.

Ἐν τῇ Πολιτείᾳ τοῦ Πλάτωνος σελ. 329 εἰπόντος τοῦ Σωκράτους « Πῶς, ὦ Σοφοκλεῖς, ἔχεις πρὸς τὰ φροδίσια; ἔτι οἷός τ' εἶ γυναικὶ συγγίγνεσθαι; » ἀποκρίνεται ὁ Σοφοκλῆς « Εὐφήμει, ὦ ἄνθρωπε! ἀσμεναίτατα μέντοι αὐτὸ ἀπέφυγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποφυγῶν. »

Λέγεται καὶ εὐφημεῖν χρῆ καὶ εὐφημεῖν κελεύειν, ὡς παρὰ τῷ Ἡρόδοτῳ Γ', 38 « Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλατίας, οἱ τοὺς γονέας κατεσθίουσι εἶρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξάιατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί; οἱ δὲ ἀμβώσαντες μέγα εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. »

Φανερόν δ' εἶνε ὅτι τὸ εὐφημιῶ σημαῖνον κυρίως εὐφημία λέγω ἢ ἀπέχομαι τῶν δυσφήμων ἀποβαίνει συνώνυμον τῷ σιωπῶ, διότι ἡ σιωπὴ εἶνε ὁ ἀσφαλέστατος τρόπος, καθ' ὃν δύναται τις νὰ ἐκκλίνη ἢ φυλάττηται τὰ δύσφημα. Ὅθεν παρὰ μὲν τῷ Ἀθηναίῳ φέρεται σελ. 308, γ' « ἢ διὰ τὴν ἐχεμυθίαν; θεῖον γὰρ ἡγοῦνται τὴν σιωπὴν » ἢ ὀρθότερον κατὰ τὸν Μεινέκιον « ὅσιον γὰρ ἡγοῦνται τὴν σιωπὴν, » παρὰ δὲ τῷ Μοίριδι σελ. 161 κεῖται « Εὐφήμει Ἀττικῶς, σίγα Ἑλληνικῶς καὶ κοινόν. » Πρβ. Αἰσχύλ. Χοηφ 851 :

ὕμιν δ' ἐπαινῶ γλῶσσαν εὐφημον φηρεῖν,
σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν τὰ καίρια.

καὶ Σοφοκλ. Οἶδ. Κολ. 130:

καὶ παραμειδόμεσθ' ἀδέρκτως,
ἀφώνως ἀλόγως τὸ τᾶς
εὐφάμου στόμα φροντίδος
ἰέντες.

Ἄλλα παραδείγματα κρίνομεν περιττόν ἐν τῷ παρόντι νὰ καταλέξωμεν. Παρατηροῦμεν δ' ὅτι κακῶς παρ' Ἡσυχίῳ φέρεται « Ἀφήμωσ: ἐν κόσμῳ, ἡσυχῇ » ἀντὶ τοῦ εὐφήμωσ (Ἴδε Κόβητον Μνημοσ. 1160, σελ. 78.)

Ἐμφεροῦς τῷ εὐφημῷ ἐννοίας ἔχεται τὸ εὐστομῷ λέγεται δὲ καὶ εὐστομ' ἔχε καὶ εὐστομα κείσθω. Σχολ. Σοφοκλ. Φιλοκτ. 204 «Εὐστομ' ἔχε, παῖ: Εἰώθασιν οὕτω λέγειν ἀντὶ τοῦ σιώπα' τὸ δὲ τοιοῦτον κεχιάσται, ὅτι Ἑλλάνικός ποτε ἀναγινώσκων τὰ Ἡροδότου ἔλεγε· περὶ δὲ τῶν δέ μοι εὐστομα κείσθω' οὐ διαίρων εἰς δύο λέξεις ἀλλ' ὡς ἂν τις εἴποι ταῦτα εὐστομα.» Πρβ. καὶ Θεμίστ. σελ. 32, 20 «ἐμοὶ δὲ περὶ τῶν θεῶν εὐστομα κείσθω κατὰ τὸν Αὐξοῦ.» Ἴδε Πειρσῶνα Ἡροδίου. σελ. 474 καὶ Στούρζιον Ἐ.λ.λαγ. σελ. 34 καὶ Βαίριον Ἡροδ. Τόμ. Α', σελ. 814 ἐκδ. Β'.

Τοῦ παθητικοῦ εὐφημῶμαι παρατιθέμεθα μαρτύριον ἐκ τοῦ Σικελιώτου Διοδώρου ΛΖ, 18 «πολιτεία, φησί, παρὰ Κρησὶν εὐφημούμενός ἐστι λῆρος.» Πρβ. καὶ Αἰσχύλ. Ἰκέτ. 512:

εὐφημον εἶη τοῦπος εὐφημουμένη. (*)

Τοῦ ὀνόματος εὐφημία παράδειγμα πρὸς τοῖς ἤδη καταλεχθεῖσι μνημονεύμεν τὸ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου κείμενον σελ. 464, γ' «οὕτω τῷ χρόνῳ προὔβαινον εἰς τὸ πρόσθεν τῆς ἀνεξικακίας ἐγκρατῶς προσέχων καὶ διαφυλάττων μετ' εὐφημίας ἴλεω καὶ ἀμήνιτον ἑμαυτόν, ἀγνεύοντα καὶ λόγων πονηρῶν καὶ πράξεων ἀτόπων.» Πρβ. καὶ Εὐριπ. Ἴφιγ. Αὐλ. 1563:

στάς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύδιος, ὃ τόδ' ἦν μέλον,
εὐφημίαν ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῷ.

Πρὸς ἀκριβεστέραν κατάληψιν τοῦ ἐπιθέτου εὐφημος ταπτομένου ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ εὐοιῶνιστος καὶ τοῦ δύσφημος παραλαμβάνομένου ἀντὶ τοῦ δυσοιῶνιστος ἢ δυσκληρόνιστος συμβάλλεται, ὡς εἰκός, ἡ ἐξέτασις τοῦ ὀνόματος ἐξ οὗ ταῦτα συνέστησαν. Πολλάκις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ εὐρίσκειται τὸ ὄνομα φῆμη σημαῖνον φωνὴν ἀνθρωπίνην μαντικὴν ἢ δηλωτικὴν τοῦ μέλλοντος, αὐτομάτως πως ὡς τὰ πολλὰ προφερομένην καὶ οἶονεὶ κατὰ θεῖαν ἐπίπνοϊαν, οἶον Ξενοφ. Ἀπομν. Α', α, 3 «ὅσοι μαντικὴν νομίζοντες οἰωνοῖς τε χρῶνται καὶ φήμαις καὶ συμβόλοις καὶ θυσίαις», κτλ. Εὐστάθ. σελ. 799, 11 «Τὸ δὲ φῆμιν φανερώς διὰ τοῦ Ι γράφεται ἀπὸ τοῦ φημίζω φημίσω—τὸ μέντοι διὰ τοῦ Η γραφόμενον οὐ τὴν ἀπλῶς ἀνθρωπίνην δηλοῖ λαλιὰν ἀλλὰ τινα θειοτέραν δηλωτικὴν τοῦ μέλλοντος, ὅποια καὶ ἡ ὄττα καὶ ἡ κληδὼν καὶ ἡ ὀμφή» καὶ σελ. 1432,

(*) Ὁ Ἐρουερόδην (Observat. Crit. in Fragm. Com. σελ. 88) ἀναγινώσκων ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Μενάνδρου παρὰ Στράβ. σελ. 452 «ἀλλὰ κατ' εὐχὴν σὴν, δεσποτ' ἀναξ, εὐφημείσθω τέμενος περὶ Λευκάδος ἀκτῆς» ἐκλαμβάνει τὸ εὐφημείσθω ἰσοδύναμον τῷ εὐφημία στω.

23. « Ἔστι δὲ φήμη λόγος δηλωτικὸς μέλλοντός τινος ἐξ αὐτομάτου λαλούμενος » καὶ σελ. 1840 14 « Χαῖρε δὲ κληδόνι δῖος Ὀδυσσεύς, φήμην δηλαδὴ τὸν λόγον δεξάμενος, ὅ ἐστι μαντεῖαν τινά· ἐπὶ τοιαύτης γὰρ σημασίας, καθάπερ ἡ ὕσσα καὶ ἡ ὀμφή, οὕτω καὶ ἡ κληδὼν καὶ ἡ φήμη, θεία τις καὶ αὐτὴ λέξις οὔσα, οὐ μὴν καὶ ἡ φήμις· ἐκείνη γὰρ λαλιὰν ἀπλῶς ἀνθρωπίνην δηλοῖ » (Πρόβ. καὶ σελ. 1439, 7 καὶ σελ. 1884, 50 καὶ σελ. 1885, 2. Ἴδε καὶ Σμυδίτιον *Synon. d. Griech. Sprach.* Τόμ. Α', σελ. 58 κέξ. καὶ Λέρσιον *de Arist. Stud. Hom.* σελ. 81 καὶ σελ. 88 ἐκδ. β'.) Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἡ φήμη ἐκαλεῖτο *omen*, οἷον Κικέρ. *de divinat.* I, 45 « *Neque solum deorum voces Pythagorei observaverunt, sed etiam hominum, quæ vocant omina* » (Πρόβ. Δινδόρφιον *Ξενοφ. Ἀπομν.* σελ. 289).

Συνώνυμον τῷ ἐπιθέτῳ *δύσφημος* ὑπάρχει τὸ *δυσώνυμος*, οὗ παρέχει ἡμῖν παράδειγμα ὁ Σοφοκλῆς λέγων Αἴ. 914 « ὁ δυστράπελος δυσώνυμος Αἴας. » Πρόβ. στίχ. 430 :

Αἰατ'· τίς ἂν ποτ' ἦεθ' ὧδ' ἐπώνυμον
τοῦμόν ξυνοίσειν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς κακοῖς;

Σχολ. Τόμ. Β', σελ. 224, 8 « *Δυσώνυμος* : ὁ δύσφημον ὄνομα ἔχων ». Λέγεται δὲ καὶ *κακογλώσσος* παρ' Εὐριπίδῃ Ἐκ. 664 :

τί δ', ὧ τάλαινα σῆς κακογλώσσου βοῆς;
ὡς οὐποθ' εὐδαί λυπρά σου κηρύγματα.
Ἐκάβη φέρω τόδ' ἄλγος· ἐν κακοῖσι δὲ
οὐ ῥάδιον βροτοῖσιν εὐφημεῖν στόμα.

Ὅτι δὲ μέγα τοῖς Ἕλλησι διέφερεν ἂν ἐγίνετο χρῆσις εὐοιωνίστων ἢ δυσοιωνίστων λέξεων καὶ ἄλλοθεν πολλαχόθεν ἀποδείκνυται καὶ ἐξ ὧν γράφει ὁ Λυκοῦργος ἐν τῷ κατὰ Λεωκράτους λόγῳ § 137 « Ἐγὼ δέ, ὧ ἄνδρες, οὐκ ἠγνόουν τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἄξιον ὂν τῆς μεγίστης τιμωρίας, ἀλλ' οὐχ ἠγούμην δεῖν περὶ προδοσίας τοῦτον κρίνων ὄνομα Διὸς σωτῆρος ἐπιγράψαι πρὸς τὴν εἰσαγγελίαν. »

Οὐχὶ περιττὸν δ' ἡμῖν φαίνεται νὰ ὑπομνήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων σεμνοὶ καὶ ἐμβριθεῖς ὄντες ἐσπούδαζον περὶ τὴν εὐφημίαν φεύγοντες τὴν βλασφημίαν. Ψευδοπλάτ. Ἀλκιβ. Β', σελ. 149, 6 « τάδε λέγει Ἀμμων' φησὶν ἂν βούλεσθαι αὐτῷ τὴν Λακεδαιμονίων εὐφημίαν εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ ξύμπαντα τῶν Ἑλλήνων ἱερά. » Πρόβ. Πλούταρχ. Λυκοῦργ. 21 « Ἡ δὲ περὶ τὰς ᾠδὰς καὶ τὰ μέλη παιδεύσεις οὐχ ἦττον ἐσπουδάζετο τῆς ἐν τοῖς λόγοις εὐκλείας καὶ καθαρειότητος, » ἀνθ' οὗ ὁ Κόβητος (*Μνημοσ.* 1878, σελ. 124) ἔγρα-

φεν εὐφημίας, καὶ Ξενοφ. Λακεδ. Πολιτ. Ε', 6 « καὶ γὰρ δὴ ἐπιχώριον ἐν τοῖς φιδιτίοις λέγεσθαι ὅτι ἂν καλῶς τις ἐν τῇ πόλει ποιήσῃ ὥστ' ἐκεῖ ἥκιστα μὲν ὕβριν, ἥκιστα δὲ παροινίαν, ἥκιστα δὲ αἰσχροουργίαν καὶ αἰσχρολογίαν ἐγγίγνεσθαι. » Πολλῆς τιμῆς καὶ ἀποδοχῆς ἠξιοῦτο ἡ εὐφημία καὶ ἐν τῇ τῶν Πυθαγορείων φιλοσοφίᾳ. Ἰάμβλιχ. περὶ τοῦ Πυθαγορ. βίου § 99 « ἔτι πρὸς τούτοις περὶ τε τοῦ θεοῦ καὶ περὶ τοῦ δαιμονίου καὶ περὶ ἡρωϊκοῦ γένους εὐφημεῖν τε καὶ ἀγαθὴν ἔχειν διάνοιαν » (Πρβ. καὶ § 149) καὶ § 101 « τὰς ἐπανορθώσεις τε καὶ νοθετήσεις, ἃς δὴ πεδαρτάσεις ἐκάλουν ἐκαῖνοι, μετὰ πολλῆς εὐφημίας τε καὶ εὐλαβείας ὦντο δεῖν γίνεσθαι παρὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῖς νεωτέροις » καὶ § 257 « καὶ ὅτι κατὰ τὸν ἔσχατον καιρὸν παρήγγελλε μὴ βλασφημεῖν ἀλλ' ὥσπερ ἐν ταῖς ἀναγωγαῖς οἰωνίζεσθαι μετὰ τῆς εὐφημίας » (Πρβ. καὶ § 145). Ἐν τῷ Φαίδωνι τοῦ Πλάτωνος σελ. 117, ε' ἀναγινώσκεται « καὶ γὰρ ἀκήκοα ὅτι ἐν εὐφημίᾳ χρὴ τελευτᾶν », σημειοῦται δ' ὁ Ὀλυμπιόδωρος « ὅτι ἐν εὐφημίᾳ τελευτᾶν ἠξίουσιν οἱ Πυθαγόρειοι, ὡς ἀγαθοῦ καὶ ἱεροῦ τοῦ πράγματος ὄντος. » Πρβ. καὶ Εὐριπίδ. Ἀποσπ. 452 Ναυκ. :

Ἐχρῆν γὰρ ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους
τὸν φόντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά,
τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαυμένον
χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.

(Ἴδε Κοραῆν Ἡ.λιοδ. Τόμ. Β', σελ. 237 καὶ Βυττεμβάχιον Π.λάτ. Φαίδ. σελ. 337 ἐκδ. β'). Ἐν τοῖς Χαρώνδα τοῦ Κατχνίου Προοιμίοις Νόμων παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΜΔ', 40 φέρεται « ξένον δὲ πάντα τὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι—εὐφῆμως καὶ οἰκείως προσδέχεσθαι καὶ ἀποστέλλειν », ἐν δὲ τοῖς Πλάτωνος Νόμοις σελ. 717, γ' κεῖται « παρὰ δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναί· χρὴ πρὸς αὐτοῦ γονέας εὐφημίαν διαφερόντως, διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία. »

Ἡ χρῆσις τῆς εὐφημίας καλεῖται εὐφημισμός, γίνεται δ' αὐτοῦ μνεῖα καὶ ἐξήγησις ὑπὸ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν γραμματικῶν.

Δημήτρ. περὶ Ἑρμην. 281 « Τάχα δὲ καὶ ὁ εὐφημισμὸς καλούμενος μετέχει τῆς δεινότητος καὶ ὁ τὰ δύσφημα εὐφημα ποιοῦν καὶ ὁ τὰ ἀσεβήματα εὐσεβήματα, οἷον ὁ τὰς Νίκας τὰς χρυσᾶς χωνεύειν κελεύων καὶ καταχρῆσθαι τοῖς χρήμασιν εἰς τὸν πόλεμον οὐχ οὕτως εἶπε προχειρῶς, ὅτι κατακόψωμεν τὰς Νίκας εἰς τὸν πόλεμον· δύσφημον γὰρ ἂν οὕτω καὶ λοιδοροῦντι εἰκόδῃ ἦν τὰς θεάς· ἀλλ' εὐφημότερον, ὅτι συγχρησώμεθα ταῖς Νίκαις εἰς τὸν πόλεμον· οὐ γὰρ κατακόπτοντι τὰς Νίκας εἰκόδῃ οὕτω ῥηθὲν ἀλλὰ συμμάχους μεταποιοῦντι. » Πρβ. καὶ Κυντιλιαν. IX,

2, 92 « qui Victorias aureas in usum belli conflari volebat ita declinavit, Victoriis utendum esse » καὶ « Themistocles suasisse existimatur Atheniensibus, ut urbem apud deos deponerent, quia durum erat dicere, ut relinquerent. » Ἡ γνώμη τοῦ Θεμιστοκλέους ἔκειτο ἐν ψήφισματι μνημονευομένῳ ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου Τόμ. Β', σελ. 256 « γράφει (Θεμιστοκλῆς) τὸ ψήφισμα τοῦτο· τὴν μὲν πόλιν παρακαταθέσθαι Ἀθηνᾶ Ἀθηνῶν μεδεούσῃ, κτέ. » καὶ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχ. Θεμισ. 10. Εὐστάθ. σελ. 1398, 50 « Ἄλλως δὲ ὅμως εὐφημότερον κατακιρνῶντες τὴν φαυλότητα τοῦ πράγματος χρηστότητι κλήσεως ἀριστερά τε ἐκάλουν τὰ λαϊά, ἐκ τοῦ ἀρίστου παρονομάζοντες αὐτά, ὡσαύτως καὶ εὐώνυμα διὰ τὸ ἀγαθοῦ τυχεῖν ὀνόματος, τοῦ ἀρίστου δηλαδή, ἐξ οὗ παρονομάζεται τὸ ἀριστερόν. Καὶ ἔστι τὸ σχῆμα εὐφημισμὸς ἀγαθῆ κλήσει περιστέλλων τὸ φαῦλον, ὡσπερ καὶ τὰς Ἐρινῦς Εὐμενίδας διὰ τὸ εὐφημον κατωνομάζον, καίτοι δυσμενεῖς οὖσας. » Πρβ. καὶ Ῥήτ. Οὐαλζ. Τόμ. Α', σελ. 36.

Σχολ. Πλάτ. Πολιτ. σελ. 329, β' « Ὑμνοῦσιν : ἀντὶ τοῦ ὀδύρονται, λοιδοροῦσι, μέμφονται, κατ' εὐφημισμὸν. » Νόμ. σελ. 871, α' « Ὑμνεῖν : μέμφεσθαι, ἢ λοιδορεῖν—κατ' εὐφημισμὸν. » Τίμ. Σοφ. Λεξ. Πλάτ. σελ. 262 « Ὑμνοῦσι : λέγεται καὶ ἐξ ὀρθῆς λέξεως καὶ κατ' εὐφημισμὸν ἀντὶ τοῦ ἐπαιτιῶνται τὸ γῆρας, ὡς ἐν Α' Πολιτείας » (Ἴδε Ῥουγκήνιον Τιμ. σελ. 262 κέξ. καὶ Σταλβώμιον Πλάτ. Παίδ. σελ. 18 ἐκδ. γ').

Ἐνίοτε λαμβάνεται τὸ ὄνομα εὐφημία ἐνθα ἀρμόζει μᾶλλον τὸ εἰρωνεία, οἷον Σχολ. Πλάτ. Γοργ. σελ. 497, α' « Σοφός : ἀνόητος κατ' εὐφημίαν. » Πρβ. σελ. 495, δ' « Ὡ σοφώτατε σύ : κατ' εἰρωνείαν ὑπὸ Καλλικλέους εἴρηται, ὡς φησι Πλούταρχος » καὶ σελ. 494, ε' « Ἡδὺς εἶ : κατ' εἰρωνείαν τοῦτό φησι Καλλικλῆς. »

Τὸ εὐφήμως φθέγγομαι ἢ εὐφημία χρῶμαι λέγεται εὐφημιζομαι παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ λ. εὐδίαιον καὶ εὐοίαιον. Εἶνε δὲ τὸ εὐοίαιον πλημμελῆς ἀνάγνωσις τοῦ εὐδίαιον. Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 388, 43 « καὶ γὰρ οἱ μετάβολοι εὐφημιζόμενοι τοὺς πρώτους ὠνητὰς εὐάρχους καλοῦσι. » Ἄλλ' ἀκριβέστερον περὶ τοῦ ῥήματος τούτου θὰ γράψωμεν ἀλλαχοῦ.

§ 2. Ἀντιφράζω, ἀντίφρασις, περιπλοκή.

Ἐπειδὴ οἱ περὶ τὴν εὐφημίαν σπουδάζοντες ποιοῦνται πολλάκις χρῆσιν λέξεων ἐναντίων τῶν κυρίως ἢ ἐτύμως ἐμφανιζουσῶν τὰ πράγματα, διὰ τοῦτο ἀντὶ τοῦ εὐφημία χρῶμαι ἢ εὐφήμως τι παρίστημι τίθεται

ένιοτε τὸ ἀντιφράζω ἢ εὐφήμως ἀντιφράζω, πρὸς δήλωσιν δὲ τοῦ εὐφημισμού παραλαμβάνεται καὶ τὸ ὄνομα ἀντίφρασις, ὅπερ κατὰ τινὰς τῶν ῥητόρων εἶνε γένος περιλαμβάνον τὸν εὐφημισμόν ὡς εἶδος.

Εὐστάθ. σελ. 1082,30 « Καὶ οἱ Λυδοὶ τὸ πικρὸν τῆς πράξεως ὑποκοριζόμενοι, τουτέστιν εὐφήμως ἀντιφράζοντες, ἐκάλουν τὸν τόπον γυναικῶν ἀγκῶνα ἢ ἀγῶνα, ἔτι δὲ καὶ γλυκὺν ἀγκῶνα. »

Φώτ. Βιβλιοθ. σελ. 321,6 « Σκολιὸν δὲ εἴρηται οὐχ, ὡς ἐνίοις ἔδοξε, κατὰ ἀντίφρασιν (τὰ γὰρ κατὰ ἀντίφρασιν ὡς ἐπίπαν τοῦ εὐφημισμού στοχάζεται, οὐκ εἰς κακοφημίαν μεταβάλλει τὸ εὐφημον), ἀλλὰ διὰ τὸ κτέ. » καὶ σελ. 535,4 (ἐκ τοῦ Ἑλλαδίου) « Ὅτι τὸ μὴ λέγειν δύσφημα πᾶσι τοῖς παλαιοῖς μὲν φροντίς ἦν, μάλιστα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις διὸ καὶ τὸ δεσμωτήριον δίκημα ἐκάλουν καὶ τὸν δήμιον κοινόν, τὰς δὲ Ἐρινύας Εὐμενίδας ἢ σεμνάς θεάς, τὸ δὲ μύσος ἄγος, τὸ δὲ ὄξος μέλι καὶ τὴν χολὴν γλυκεῖαν, τὸν δὲ βόρβορον ὀχετόν. Οἱ δὲ γραμματικοὶ τὰ τοιαῦτα κατὰ ἀντίφρασιν ὀνομάζουσιν. Οἶδα δὲ τινὰς, φησί, τῶν φιλολόγων καὶ τὸν πίθηκον ὀνομάζοντας καλλίαν. »

Ἡσύχ. « Εὐφημοῦσι : στένουσι, κωκύουσι κατὰ ἀντίφρασιν » καὶ « Εὐφήμοις γόοις : δυσφήμοις κατὰ ἀντίφρασιν. Αἰσχύλος Γλαύκῳ Ποτνιεῖ » καὶ « Ἄνευφημήσει : ἀνοιμώξει κατὰ ἀντίφρασιν. Σοφοκλῆς Τραχινίαις. » Τὰντίγραφα τοῦ Σοφοκλέους φέρουσιν ἐν Τραχινίαις στίχ. 783 :

ἄπας δ' ἀνευφώνησεν οἰμωγῇ λεώς

ἢ ἀνευφώνησε, ὅπερ ὀρθῶς ὑπὸ τῶν κριτικῶν μετεβλήθη εἰς τὸ ἀνευφήμησεν. Πρβ. Σχολ. Εὐριπ. Τόμ. Α', σελ. 57,40 Δινδ. « Παιῶνα δὲ φησι κατὰ ἀντίφρασιν, ὡς τὸ

ἄπας δ' ἀνευφήμησεν οἰμωγῇ λεώς. »

Ἄναγνωστέον δὲ καὶ παρ' Ἡσυχίῳ, καθὼ καὶ ἄλλοι ἐκέλευσαν, « Ἄνευφήμησεν : ἀνὼμωξε κατὰ ἀντίφρασιν. Σοφοκλῆς Τραχινίαις. »

Δίφιλ. Σίφν. παρ' Ἀθην. σελ. 90, β' « κατ' εὐφημισμόν γὰρ τῆς ἀντιφράσεως ὀνόμασται· οὐ γὰρ πραεῖά ἐστι καὶ ἀπαλὴ τῇ ἀφῇ, τραχεῖα δὲ καὶ ἀηδής. »

Περὶ ἀντιφράσεως ποιούμενος λόγον ὁ Τρύφων ἐν τῷ περὶ Τρόπων γράφει (Ῥητ. Οὐαλζ. Τόμ. Η', σελ. 755,14) « Ἀντίφρασις ἐστὶ λέξις διὰ τοῦ ἐναντίου ἢ παρακειμένου τὸ ἐναντίον παριστώσα χωρὶς ὑποκρίσεως διὰ τὴν εἰρωνείαν. Διὰ μὲν τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον ἀντιφράζεται οὕτως·

ἐπεὶ οὐ μιν ἀφαυρότατος βάλ' Ἀχαιῶν,

ἀλλ' ὁ ἄριστος δηλονότι· καὶ

οὐδ' ἄρα τῷ γε ἰδὼν γήθησεν Ἀχιλλεύς,

ἀλλὰ συνεχύθη καὶ ἐλυπήθη. Ἐνίοτε καὶ αὐτὸ προτίθεται (Γρ. ΠΡΟΣτίθεται) τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου, οἷον οὐχ ὁ κάκιστος ἀλλ' ὁ ἄριστος. Διὰ δὲ τοῦ παρακειμένου τὰ κατ' εὐφημισμὸν λεγόμενα καὶ τὴν κακίαν περιστέλλοντα, ὡς ὅταν τὴν χολὴν ἠδεῖαν λέγωμεν καὶ τὰς Ἐρινύας Εὐμενίδας καὶ Χάρωνα τὸν λύπης ποιητικὸν καὶ τὸν δυσειδῆ πίθηκον κάλλιστον (Γρ. καλλίστα) (*) καὶ τὴν σκαίαν εὐώνυμον καὶ τοὺς ἄλας ἠδυντήρας. » Πρῶ. καὶ Γρηγόρ. Κορ. περὶ Τρόπ. (σελ. 774,1) « Ἡ ἀντίφρασις ἐστὶ λέξις τὸ ἐναντίον διὰ τοῦ ἐναντίου σημαίνουσα χωρὶς ὑποκρίσεως. Τίθεται δὲ ἤτοι κατ' εὐφημισμὸν ἢ κατ' ἐναντίωσιν κατ' εὐφημισμὸν μὲν, ὅταν τὴν ἄκανθαν βᾶτον λέγωμεν, ἧς οὐκ ἔστιν ἐπιβῆναι, καὶ τὴν χολὴν γλυκεῖαν κατ' ἐναντίωσιν δὲ

οὐδ' ἄρα τῷ γε ἰδὼν γήθησεν Ἀχιλλεύς,

ἀντὶ τοῦ ἠνιάθη » καὶ Κοκόνδρ. περὶ Τρόπ. (σελ. 785,27).

Πολλοὶ δ' οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐκκλίνωσιν ἐκφορὰν αἰσχροῦ ἢ τραχεῖαν ὅπωςδήποτε καὶ ἐπαχθῆ ἀναγκάζονται νὰ μὴ εὐθυρρημονῶσι καὶ ἀποκεκαλυμμένως παριστῶσιν ὅτι διανοοῦνται ἀλλὰ πλαγίως πως μετ' εὐπρεπείας νὰ ὑποδηλώσι τοῦτο περιφράσεων καὶ περιπλοκῶν ποιούμενοι χρῆσιν. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ τρόπος οὗτος τῆς φράσεως καλεῖται περιπλοκὴ καὶ τὸ οὕτω διαλέγεσθαι περιπλέκειν.

Καλῶς τὰ κατὰ τὴν περιπλοκὴν ἐπεξῆλθεν ὁ Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ Μεθόδου δεινότητος κεφ. Η' (Τόμ. Γ', σελ. 410 Οὐαλζ.) γράφων « Τὸ περιπλέκειν διαβάλλεται ὡς κακία τοῦ λέγειν, εἰ δὲ ἐν κειρῷ γίνοιτο, ζηλωτὸν ἂν σχῆμα εὐρεθείη. Καιρὸς οὖν τῆς περιπλοκῆς τῶν λόγων τριπλοῦς. Περιπλέκομεν γὰρ ἤτοι ὅταν αἰσchrὰ ἢ τὰ λεγόμενα φυλαττόμενοι γὰρ τὴν ἀπρέπειαν τοῦ λόγου αὐτῷ τῷ περιπλέκειν δηλοῦμεν ἃ θέλομεν εὐπρεπῶς καὶ πικρότερον τὸν λόγον ποιούμεθα ἢ ὅταν λυπηρὰ ἢ τοῖς ἀκούουσιν ἢ ἐπαχθῆ τοῖς λέγουσι. Παράδειγμα τῶν μὲν αἰσchrῶν ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου φησὶν Αἰσχίνης εἰδῶς δ' αὐτὸν ἔροχον ὄντα, θέλει μὲν εἰπεῖν τῇ πορνείᾳ, φυλαττόμενος δὲ τὸ αἰσchrὸν περιπλέκει λέγων οἷς ὀλίγω πρότερον ἠκούσατ' ἀναγιγώσκοντες τοῦ γραμματέως. Τῶν δὲ λυπηρῶν ὁ Δημοσθένης, ὅς ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς φησὶν ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς μοιρονοχί λέγει φωνὴν ἀφιεῖς ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῶν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστὶ, καὶ ἐπειδὴ λυπηρὸν ἐστὶ τὸ λέγειν εἰ δὲ μὴ, ἀπολεῖται τὰ πράγματα, περιέπλεξεν εἶπερ ὑπὲρ σωτηρίας ὑμῶν αὐτῶν φροντίζετε καὶ πάλιν παρὰ πόδας ἔνεστί γε περιπλοκὴ μετὰ συλλήψεως.

(*) Ἴδε τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Ἀθηναῖω Τόμ. Ζ', σ. 352

ἡμεῖς δέ, ὑπακούεται ἀμελοῦμεν, ἀλλὰ τοῦτο λυπηρόν ἐστι τοῖς Ἀθηναίοις· πῶς οὖν περιέπλεξεν; οὐκ οἶδ' ὅτινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. Τῶν δ' ἐπαχθῶν παράδειγμα ἐν τῷ κατὰ Μειδίου· φησὶ γὰρ ὁ Δημοσθένης πρῶτον μὲν ὅτι ἐθελοντῆς χορηγήσειν ὑπέστη, ὅπερ ἐστὶ φιλοτιμίας, εἶτα δὲ κληρουμένων πάντων πρῶτος αἰρεῖσθαι τὸν ἀλητὴν ἔλαχον, ὅπερ ἐστὶν εὐτυχίας· ἐπάγει γοῦν λέγων ἡμεῖς μὲν οὖν, ὡς εἰκός, ἀμφοτέρω ἀποδέξασθε, τὴν τε φιλοτιμίαν τὴν ἐμήν, καὶ ἐπειδὴ ἐπαχθὲς ἐστὶ τὸ λέγειν καὶ τὴν εὐτυχίαν, περιέπλεξε καὶ τὸ συμβῆναι ἀπὸ τῆς τύχης. Ὅτι δὲ τὸ ὄνομα τοῦ σχήματος τούτου ἐστὶν ἡ περιπλοκή, Αἰσχίνης φησὶν ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου οὕτως· φησὶ οὖν οὐ μόνον ἠταιρηθῆσθαι ἀλλὰ, μὰ τὸν Διόνυσον οὐκ οἶδ' ὅπως δεῖ περιπλέκειν ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ πεπορευμένος, ὡς δι' ὅλου τοῦ λόγου περιπλέξας διὰ τὸ αἰσχρὰ εἶναι τὰ ῥήματα, ἐπὶ τέλει δὲ νικηθεὶς εἶπεν ὑπὸ τῆς χολῆς καὶ πεπορευμένος» (Πρόβ. καὶ Γρηγόρ. Κορ. Σχολ. εἰς Ἑρμογέν. περὶ Μεθ. Δεινότη. κεφ. Π', Τόμ. Ζ', σελ. 4175—4186). Εἶπε δ' ὁ Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου λόγῳ § 37 καὶ «δέομαι δ' ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συγγνώμην μοι ἔχειν, ἐὰν ἀναγκαζόμενος λέγειν περὶ ἐπιτηδευμάτων φύσει μὲν μὴ καλῶν, τούτῳ δὲ πεπραγμένων ἐξαχθῶ τι ῥῆμα εἰπεῖν, ὃ ἔστιν ὅμοιον τοῖς ἔργοις τοῖς Τιμάρχου.» Πρόβ. καὶ Δημοσθέν. σελ. 540,79. Ἄλλα παραδείγματα κρίνομεν περιττὸν ἐν τῷ παρόντι νὰ μνημονεύσωμεν.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐπίρρημα σαφῶς εἶνε παρειλημμένη ἡ μετοχὴ περιπλέκων ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ λέγοντος Τόμ. Η', σελ. 948 « τοῦτ' οὖν ἡμᾶς δίδαξον σαφῶς, μὴ περιπλέκων. » Πρόβ. καὶ Ἐπίκτ. Διατρ. Β', ιθ'; 27 « τί γὰρ δεῖ περιπλέκειν; » καὶ Δίων. Χρυσόστ. Τόμ. Α', σελ. 316 « ὃ ποιοῦσι πάντες οἱ ψευδόμενοι σχεδόν, ἐμπλέκοντες καὶ περιπλέκοντες καὶ οὐδὲν βουλόμενοι λέγειν ἐφεξῆς, » κτλ. Ἐν τῇ Σοφιστικῇ Προπαρασκευῇ τοῦ Φρυνίχου σελ. 3,22 κεῖται « Αἰσχυρόμενος (γὰρ) περιπλέκει τὴν συμφορὰν : ἐν συνουσίᾳ χρῶ. »

§ 3. Ὑποκορίζομαι, ὑποκόρισμα, ὑποκορισμός.

Τὸ ὑποκορίζομαι εὐρίσκεται ἐνίοτ' ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν παλαιῶν, συχνότερον δ' ἐν τῇ τῶν μεταγενεστέρων κείμενον ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἐπικαλύπτω τὸ αἰσχρὸν καὶ χαλεπὸν εὐπρεπεῖ καὶ ἐπισικεῖ ὀνόματι ἢ καλῶ εὐφήμως ἔλαττων οὕτως ἢ καὶ ἀφαιρῶν τὸ ἀηδὲς καὶ ἐπαχθὲς τῆς διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος προσαγορεύσεως ἢ παραστάσεως. Λέγεται δὲ καὶ εὐφήμως ὑποκορίζομαι καὶ εὐφήμῳ ῥήματι ὑποκορίζομαι.

Πλάτ. Πολιτ. σελ. 560, ε' « τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη ὕβριν καὶ ἀναρχίαν καὶ ἀσωτίαν καὶ ἀναίδειαν λαμπρὰς μετὰ πολλοῦ χοροῦ κατάγουσιν ἐστεφανωμένας ἐγκωμιάζοντες καὶ ὑποκοριζόμενοι, ὕβριν μὲν εὐπαιδευσίαν καλοῦντες, ἀναρχίαν δὲ ἐλευθερίαν, ἀσωτίαν δὲ μεγαλοπρέπειαν, ἀναίδειαν δὲ ἀνδρείαν. » Πρβ. καὶ σελ. 474, ε' « μελιχλῶρους δὲ καὶ τοῦνομα οἶσι τινὸς ἄλλου ποίημα εἶναι ἢ ἐραστοῦ ὑποκοριζομένου τε καὶ εὐχερῶς φέροντος τὴν ὠχροτητα, ἐὰν ἐπὶ ὥρα ἦ » καὶ σελ. 400, ε' « εὐλογία ἄρα καὶ εὐαρμοστία καὶ εὐσχημοσύνη καὶ εὐρυθμία εὐηθεία ἀκολουθεῖ, οὐχ ἦν ἄνοιαν οὕσαν ὑποκοριζόμενοι καλοῦμεν [ὡς] εὐήθειαν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἀληθῶς εὐ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην διάνοιαν. » Σχολ. « Ὑποκοριζόμενοι : διασύροντες, ὡς Ξενοφῶν, ἢ τὸ αἰσχρὸν εὐφήμως ὀνομάζοντες, ὡς Δημοσθένης, κολακεύοντες, ὑποκρινόμενοι. » Πρβ. Βερνάρδον Σαυτὸ. Τόμ. Β', β', σελ. 1365 καὶ Ναβήρον Φωτ. Λεξ. Τόμ. Α', σελ. 36 καὶ Τόμ. Β', σελ. 247.

Δημοσθέν. σελ. 424, 259 « οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμώτατοι καὶ προσεσθάναι τῶν κοινῶν ἀξιούμενοι τὴν αὐτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς αὐθαίρετον αὐτοῖς ἐπάγονται δουλείαν Φιλίππῳ ξενίαν καὶ ἔταιρείαν καὶ φιλίαν καὶ τοιαῦθ' ὑποκοριζόμενοι ». Σχολ. « Ὑποκοριζεσθαί ἐστι κυρίως τὸ τοῖς παισὶ πρὸς ψυχαγωγίαν καὶ ἀπάτην λέγειν τινὰ ὀνόματα, οἷον ὡς Διόνυσός ἐστιν, ὡς βασιλεὺς καὶ τὰ τοιαῦτα καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὸ εὐφήμοις ὀνόμασι κλέπτειν τὴν ἀτοπίαν. » Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 782, 34 (Κραμ. Ἄν. Παρ. Τόμ. Δ', σελ. 176, 19) « Ὑποκοριζόμενοι : Ξενοφῶν ἀντὶ τοῦ διασύροντες. Ὁ δὲ Δημοσθένης ἐχρήσατο τῇ λέξει ἐπὶ τοῦ εὐφημοῦντες καὶ τὸ αἰσχρὸν εὐφήμως ὀνομάζοντες ἐν τῷ περὶ Παραπρεσβείας » καὶ Φώτ. Λεξ. σελ. 628, 12.

Πλούτ. Σόλ. 15 « Ἄ δ' οὖν οἱ νεώτεροι τοὺς Ἀθηναίους λέγουσι τὰς τῶν πραγμάτων δυσχερείας ὀνόμασι χρῆστοις καὶ φιλανθρώποις ἐπικαλύπτοντας ἀστείως ὑποκοριζεσθαι, τὰς μὲν πόρναις ἑταίρας, τοὺς δὲ φόρους συντάξεις, φυλακὰς δὲ τὰς φρουράς τῶν πόλεων, οἴκημα δὲ τὸ δεσμοτήριον καλοῦντας, πρώτου Σόλωνος ἦν, ὡς ἔοικε, σόφισμα τὴν τῶν χρεῶν ἀποκοπὴν σεισάχθειαν ὀνομάσαντος. » Ἄράτ. 38 « τούτους ἐπάγεσθαι δεσπότης ταῖς πόλεσι συμμάχους ὑποκοριζόμενον. » Ἠθικ. σελ. 44, ε' « οἱ γοῦν ἐν ὥρα πάντες, ὡς φησὶν ὁ Πλάτων, ἀμηγέπη δάκνουσι τὸν ἐρωτικόν καὶ λευκοὺς μὲν θεῶν παῖδας ἀνακαλῶν μέλανας δ' ἀνδρικούς, καὶ τὸν γρυπὸν βασιλικὸν καὶ τὸν σιμὸν ἐπίχαριν τὸν δὲ ὠχρὸν ὑποκοριζόμενος μελίχρουν ἀσπάζεται καὶ ἀγαπᾷ » (Πρβ. καὶ σελ. 56, δ'). σελ. 56, ε' « ὁ δὲ ταῖς κακίαις ἐθίζων ἔπαινος ὡς ἀρεταῖς, ὡς μὴ ἀχθόμενον ἀλλὰ χαίροντα χρῆσθαι, καὶ τὸ αἰδεῖσθαι τῶν ἀμαρτανομένων ἀφαιρῶν, οὗτος ἐπέτριψε Σικελιώτας τὴν Διονυσίου καὶ Φαλάριδος ὀμότητα μισοπονηρίαν προσαγορεύων, οὗτος Αἴγυπτον ἀπώλεσε τὴν Πτολεμαίου θηλυτητα καὶ θεοληψίαν καὶ ὀλολυγμοὺς καὶ τυμπάνων χαράξεις εὐσέβειαν ὀνομάζων καὶ θεῶν λατρείαν, οὗτος τὰ Ῥωμαίων ἤδη τηλικαῦτα παρ' οὐδὲν ἦλθεν ἀνατρέψαι καὶ ἀνελεῖν τὰς Ἀντωνίου τρυφὰς καὶ ἀκολασίας

καὶ πανηγυρισμοὺς ἰλαρὰ πράγματα καὶ φιλόφρονα χρωμένης ἀφθόνως αὐτῷ τῆς τύχης ὑποκοριζόμενος » (Πρβ. καὶ σελ. 462, ε' καὶ σελ. 528, ε' καὶ σελ. 607, δ'). Ἐν σελ. 449, α' εἰπὼν ὁ Πλούταρχος «ταύτην μὲν οὐδενὸς ἂν αἰτιασαμένου τὴν εὐφημίαν» ἐπιφέρει μετ' ὀλίγα «ὅταν δὲ—προθυμίας τὰς ἐπιθυμίας ὑποκορίζονται.» Ἄξια δὲ παραθέσεως ἡμῖν φαίνονται καὶ τὰ ἐν σελ. 855, β' κείμενα «Πρῶτον μὲν οὖν ὁ τοῖς δυσχερεστάτοις ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν, ἐπεικεστέρων παρόντων, ἐν τῷ λέγειν τὰ πεπραγμένα χρώμενος, ὥσπερ εἰ θειασμῷ προσκείμενον ἄγαν ἐξὸν εἰπεῖν τὸν Νικίαν, ὁ δὲ Θεόληπτον προσείποι ἢ θρασύτητα καὶ μανίαν Κλέωνος μᾶλλον ἢ κουφολογίαν, οὐκ εὐμενὴς ἐστὶν ἀλλ' οἷον ἀπολαύων πως τῷ σοβαρῶς ἀνηγεῖσθαι τοῦ πράγματος.»

Ἀριστείδ. Τόμ. Α', σελ. 735 «Ταῦτ' οὖν πότερον δωρεὰς καὶ φιλοφροσύνην καὶ κέρδη τῶν λαβόντων καὶ ὡς ἂν τις εὐφρόνως ὑποκορίσαιοτο ἢ δέλεαρ καὶ πάγην—ἄμεινον καλεῖν;» (Πρβ. καὶ σελ. 784). Τόμ. Β', σελ. 151 «οὔτε τὰς κακίας ὑποκορίζεσθαι τῷ τῆς ἀρετῆς ὀνόματι οὔτε τὰς ἀρετὰς φαυλίζειν τὰ τῆς κακίας ἐκάστη παρατιθέμενα» (Πρβ. καὶ σελ. 548). Σχολ. σελ. 432, 1 «Τὸ ὑποκορίζεσθαι ἀντὶ τοῦ σεμνολογεῖσθαι ἐστὶν, ὡς ἔχει καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους ἐν τῷ περὶ Πικραπρεσβείας. Φιλίππου ξενίαν καὶ ἑταιρείαν καὶ τὰ τοιαῦτα ὑποκοριζόμενοι.»

Φιλόστρατ. Νεώτ. σελ. 864 «σχῆματι εὐπρεπεῖ τὸ ῥάθυμον ὑποκοριζόμενοι.»

Μάξιμ. Τύρ. Λόγ. ΛΔ', 2 «ὑποκοριζόμενοι δ' οἱ ἰατροὶ μετέβαλον τοῦ νομα, ὡς ἔλαττον ἡμῖν τὸ δεινὸν φανούμενον, εἰ πυρετὸς καλοῖτο ἀλλὰ μὴ πῦρ.»

Ἀθήν. σελ. 516, α' «ὅθεν οἱ Λυδοὶ τὸ πικρὸν τῆς πράξεως ὑποκοριζόμενοι τὸν τρόπον καλοῦσι [γυναικῶν ἀγῶνα] γλυκὸν ἀγκῶνα.»

Λιβάν. Τόμ. Β', σελ. 74 «καλοῦμεν δὲ τῶν μὲν δούλων ἡμᾶς αὐτοὺς δεσπότας, τοὺς δὲ ἡμῶν αὐτῶν δεσπότας ἄρχοντας, ὑποκοριζόμενοι τὴν ἀνάγκην εὐφρόνως ῥήματι.» Εἶπε δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Λιβάνιος «ὁ δὲ τὴν εὐβουλίαν εὐλάβειαν καλεῖ καὶ τὸν λογισμόν ὡς ὄκνον κακίζει, καὶ τὴν μὲν ἀπόνοιαν [ὡς] ἀνδρείαν ὑποκορίζεται, τὸ δ' ἀσφαλὲς εἰς δειλίαν μέμφεται.» Ἴδε Κόβητον *Μνημοσ.* 1875, σελ. 10.

Φώτ. Βιβλιοθ. σελ. 336, 38 «διὸ καὶ θαμὰ δὴ προσέκρουεν οὐκ ἀνεχόμενος αὐτῶν τὴν κακίαν ὑποκορίζεσθαι.»

Κικέρ. Ἐπιστ. πρὸς Ἀττ. ΙΧ, 10 «*infinitem bellum iunctum miserissima fuga, quam tu peregrinationem ὑποκορίζη.*»

Ἐπάρχει καὶ ἐπίρρημα ὑποκορισμένως, οἷον Ῥήτ. Οὐαλζ. Τόμ. Α' σελ. 598, 13 «ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα ὁ λύκος ὑφειμένως πως καὶ ὑποκορισμένως διεξιὼν, ὡς μὴ δοκεῖν εἶναι ταῦτ' ἀδικήματα — καὶ τὸν ὄνον τὰ οἰκεία λέγειν προὔτρεψατο.»

Τοῦ ὀνόματος ὑποκόρισμα παρατιθέμεθα μαρτύρια ἐκ τοῦ Πλουτάρχου λέγοντος Ἠθικ. σελ. 807, δ' «καὶ τὴν σειςάχθειαν (τοῦτο δ' ἦν ὑποκόρισμα χρεῶν ἀποκοπῆς) εἰσενεγκεῖν» καὶ Γάλλ. 20 «εἰδὼς φυγῆς

ὑποκόρισμα καὶ παρακάλυμμα τὴν ἀρχὴν αὐτῷ δεδομένην.» Πρβ. καὶ Ἄλεξ. παρ' Ἀθην. σελ. 424, δ' καὶ σελ. 463, δ'.

Ὁ Εὐστάθιος μνημονεύων ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1082, 30 τὴν ἐκ τοῦ Ἀθηναίου παρατεθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν ἐν τοῖς ἐπάνω ῥῆσιν γράφει «ὑποκοριζόμενοι, τουτέστιν εὐφῆμως ἀντιγράφοντες.»

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου σελ. 628, 9 φέρεται «ὑποκορίζεται: κολακεύει, ἐποκρίνεται.» Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 782, 24. Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ῥήματος ὑποκορίζομαι ἀντὶ τοῦ ἐποκρίνομαι ἢ προσποιουῖμαι ἔγραψεν ὁ Ῥουγκῆνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Τιμαίου σελ. 267.

Δὲν φαίνονται ἤμῃν πλημμελείας ἀπηλλαγμένα τὰ παρὰ Θωμᾶ τῷ Μαγίστρῳ ἀναγινωσκόμενα σελ. 366, 1 «ὑποκορίζομαι: τὸ μετὰ σεμνολογίας σμικρύνω. Ἀριστοφάνης ἐν Πλούτῳ.

νιττάριον καὶ βάττιον ὑπεκορίζετο (*).

Ἀρισταίδης ἐν τῷ κατὰ τῶν ἐξορχουμένων ἀνθρώπων ὑποκοριζομένων τὴν αὐτῶν φαυλότητα καὶ δυστυχίαν. Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ τοῦ πῶς ἂν τις διακρίνει τὸν κόλακα τοῦ φίλου ἀστείως ὑποκορίζεσθαι τὰς μὲν πόρναις ἐταίρας, τὰς δὲ συντάξεις φόρους (Γρ. τοὺς δὲ φόρους συντάξεις), φυλακὰς δὲ τὰς φρουρὰς τῶν πόλεων.» Πρβ. καὶ Σχολ. Ἀρισταίδ. σελ. 432, 1 «Τὸ ὑποκορίζεσθαι ἀντὶ τοῦ σεμνολογεῖσθαι ἐστίν, ὡς ἔχει καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους ἐν τῷ Παραπροσβείας — Φησὶ δὲ καὶ Ἀριστοφάνης καὶ νῆ Δία γε εἰ λυπουμένην αἰσθοίτο, νιττάριον καὶ βάττιον ὑπεκορίζετο ἀντὶ τοῦ εὐφῆμως ὠνόμαζεν.» Ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραψε «καὶ νῆ Δι' εἰ λυπουμένην γ' αἰσθοίτό με» καὶ «νηττάριον ἂν κτέ.»

Ἀτόπως τὸ ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Ἀριστοφάνους κείμενον ὑπεκορίζετο ἐκλαμβάνεται ἰσοδύναμον τῷ μετὰ σεμνολογίας ἐσμικρύνειν ἢ τῷ εὐφῆμως ὠνόμαζεν ἐρμηνεύον προφανῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ θωπεύων προσηγορέουε. Καθ' ὅμοιον τρόπον λέγεται ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου σελ. 692, δ' «ὡσπερ ψυχὴν καὶ κεφαλὴν τὸν ἄνθρωπον εἰώθαμεν ἀπὸ τῶν κυριωτάτων ὑποκορίζεσθαι.» Πρβ. καὶ σελ. 624, β' «ἐν οἷς καὶ τὸν πύκτην Ἡρακλείδην ἐτίθεσαν, ὃν Ἡρακλοῦν Ἀλεξανδρεῖς ὑπεκορίζοντο» καὶ σελ. 4107, δ' «Κολώτης, ὃν Ἐπίκουρος εἰώθει Κολωτάραν ὑποκορίζεσθαι καὶ Κολωτάριον» καὶ Θησ. 14 «καὶ τὴν Ἐκάλην ἐτίμων Ἐκαλίην ὑποκοριζόμενοι διὰ τὸ κάκειντην νέον ὄντα κομιδῇ τὸν Θησέα ξενίζουσαν ἀσπάσασθαι πρεσβυτικῶς καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοιούτοις ὑποκορισμοῖς» (Ἴδε Βυττεμβάχιον Πλουτ. Ἠθικ. Τόμ. Γ', σελ. 462 καὶ Ναίκιον Orusc. Τόμ. Β', σελ. 154). Φέρεται δὲ καὶ παρ' Ἀρτεμιδώρῳ Β', 36

(*) Ἀντὶ τοῦ νιττάριον ἢ νιτάριον ὀρθῶς νῦν γράφεται παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει νηττάριον (Ἴδε Δοβραῖον Ἀριστοφ. Πλούτ. σελ. 125. Πρβ. καὶ Βάστιον Ἐπιστ. Κριτ. σελ. 195). Τὸ δὲ βάττιον ἢ βάτιον ἄλλοι μὲν ἔτρεψαν εἰς τὸ φάττιον, ὁ δὲ Μεινέκιος εἰς τὸ φάβιον (Ἴδε Δινδόρφιον Ἀριστοφ. Τόμ. Γ', σελ. 94 καὶ Μεινέκιον Vindic. Aristoph. σελ. 220).

«ἡλίους γὰρ καὶ τὰ ἀρρενικὰ τέκνα οἱ γονεῖς ὑποκοριζόμενοι καλοῦσι » καὶ παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 585, 5 «φιλάργυρος δὲ τις ἐραστὴς ὑποκοριζόμενος αὐτὴν εἶπεν Ἀφροδίσιον εἶ Πραξιτέλους ἢ δὲ σὺ δ' Ἐρως Φειδίου» καὶ παρ' Εὐσταθίῳ σελ. 717, 44 «τουτέστιν εἰ καὶ οὕτω με λυπεῖ πατήρ, ἀλλ' ἐν καιρῷ ὑποκορίζεται με συνήθει προσφθέγματι.» Ἀναγνωστέον δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις σελ. 164, 46 «χρυσομηλολόνηθιον : ἐπὶ τινος μετεώρου ὁ γέρον ἐφεστὼς προσκαλεῖται ἸΠΟκοριζόμενος τὴν ἑταίρην» ἀντὶ τοῦ ΠΡΟΣκοριζόμενος.

Παρρησιαστέον δ' ὅτι τοῦ περὶ οὗ λόγος ὑπεκορίζετο γίνεται ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις ἐξήγησις διὰ τοῦ ὑποκοριστικῶς ἐκολάκευεν καὶ ὑποκοριστικῶς ἔλεγε. Πρβ. καὶ Ἀλκίφρ. Ἐπιστ. Γ', λγ', 2 «Παρθένιον δὲ ἢ ἱππόπορος μεθ' ὑποκορισμῶν ἐκθεραπεύεται ὅλον σε αὐτοῖς ἀγροῖς καταπιούσα.»

Ἐν τοῖς εἰς τὴν γραμματικὴν Διονυσίου τοῦ Θρακῆος σχολίοις φέρεται σελ. 857, 20 «Τὸ ὑποκοριστικὸν ἐλάττωσιν τινα σημαίνει. Εἴρηται δὲ παρὰ τοὺς κόρους, τουτέστι τοὺς μικροὺς νέους, ἢ τὰς κόρας· τούτους γὰρ πολλάκις ἢ ταύτας ὑποθωπεύοντες τοιούτοις κεχρήμεθα ὀνόμασιν, ὡς παρὰ Μενάνδρῳ νηττάριον» (Πρβ. καὶ Κρχμ. Ἄν. Ὁξ. Τόμ. Δ', σελ. 329, 9). Ἐν δὲ τῇ Σοφιστικῇ Προπαρασκευῇ τοῦ Φρυνίχου κεῖται σελ. 47, 31 «Κορίζεσθαι καὶ ὑποκορίζεσθαι : ἄμφω σημαίνει δὲ τὸ πρὸς τὰ κομιδῆ παιδία (ἢ) νήπια ψελλιζόμενον τῇ φωνῇ παίζειν· κόρος γὰρ ὁ παῖς. Καὶ τοῦνομα διττῶς, κόρισμα καὶ ὑποκόρισμα.» Πρβ. Θεόφραστ. Χαρακτ. Κ' «καὶ τὸ παιδίον τῆς τίτθης ἀφελόμενος μασώμενος σιτίζειν αὐτὸς καὶ ὑποκορίζεσθαι ποππύζων» καὶ Αἰσχίν. κατὰ Τιμ. 126 «εἰ μὴ καὶ ἐμὲ δεῖ, φησίν, ὑπακούειν τοῖς ὄχλοις μὴ Δημοσθένην καλούμενον ἀλλὰ Βάταλον, ὅτι ταύτην ἐξ ὑποκορίσματος τίτθης τὴν ἐπωνυμίαν ἔχω.» Τοῦ ἀπλοῦ κορίζομαι παρέχει ἡμῖν παράδειγμα ὁ Ἀριστοφάνης λέγων ἐν ταῖς Νεφέλαις στίχ. 68 :

τοῦτον τὸν υἱὸν λαμβάνουσ' ἐκόριζετο,
ὅταν σὺ μέγας ὦν ἄρμ' ἐλαύνης πρὸς πόλιν
ὥσπερ Μεγακλῆς, ξυστίδ' ἔχων.

Σχολ. «Ἐκορίζετο : ἐκολάκευεν.» Σουῖδ. «Ἐκορίζετο : ἐκολάκευεν, οἷα τοῖς μικροῖς παιδίοις ἔθος χαριεντιζομένους προσπαίζειν τοὺς γονεῖς.» Γράφει δ' ὁ Σουῖδας καὶ «Ἐκορίζετο : ὑπεκορίζετο, εὐφημοτέροις ἐχρήτο λόγοις.» Παρ' Ἠσυχίῳ ἀναγινώσκεται «Κορίζομαι : ὑποκορίζομαι» καὶ «Ἐκορίζετο : ὑπεκορίζετο· παρὰ τὸν παῖδα, ἐν κόρον φασίν.»

Ἀναντίλεκτος φαίνεται ἢ ἐκ τοῦ ὀνόματος κόρος ἢ κόρη ἐτυμολογία τοῦ ῥήματος κορίζομαι, προκρίνομεν δ' ἡμεῖς τὴν ἐκ τοῦ θηλυκοῦ ὀνόματος. Ἄν ἡ γνώμη ἡμῶν ἔχη ὀρθῶς, ἢ πρώτη σημασία τοῦ ῥήματος, ἱκανῶς ἐκ τοῦ τύπου ὀριζομένη, εἶνε προσφέρομαι ὡς κόρη ἢ μιμουμαι τὰς κόρας ἢ διαλέγομαι ὁμοίως ταῖς κοραῖς, τουτέστι τρυφερῶς καὶ ἐρασμίως ἢ γλυκέως καὶ θωπευτικῶς. Τὴν αὐτὴν δ' ἔννοιαν ἐμφαίνον κυρίως καὶ τὸ πολλῶ συχνότερον ὑποκορίζομαι, κεκολασμένην διὰ τῆς ἸΠΟ

προθέσεως (=κορίζομαι τι ἢ κορίζομαι πως), λαμβάνεται ἔπειτα καθόλου ἀντὶ τοῦ θωπεύω ἢ κολακεύω μαλακωτέρων καὶ πραοτέρων λέξεων χρήσιν ποιούμενος. Ἐντεῦθεν μεταπίπτει τὸ μὲν εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ εὐλαβούμενος τὸ δυσάρεστον καὶ ὀχληρὸν ἐπικαλύπτω τὸ δεινὸν ἢ αἰσχρὸν καὶ εὐφρόμως καλῶ, τὸ δὲ εἰς τὴν τοῦ σμικρύνω τι θωπευτικῶς καὶ ἀπλῶς σμικρύνω, ἐξ ἧς προέρχεται ἢ τοῦ γαν.λίζω καὶ ἐξεντελίζω. Ἄριστείδ. Τόμ. Β', σελ. 253 «οὐκ ἐξελέγχων ἀλλ' οἷον ὑποκοριζόμενος τῷ τῆς νευαρχίας ὀνόματι.» Πατέρ. Ἀποστολ. Τόμ. Β', σελ. 268, 32 ἐκδ. 1876 «μὴ πᾶσι πιστεύε, μὴ πᾶσι θάρρει, μηδὲ ἂν τις ὑποκοριζῆται σε.» Δί. Χρυσόστ. Τόμ. Α', σελ. 273 «ὑποκοριζόμενος αὐτὸν οἶμαι κατὰ τὴν γένεσιν.» Θεμίστ. σελ. 471, 10 «τοὺς ἀπὸ τῆς θείας θεωρίας καταβαίνοντας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑποκοριζέται τούτῳ τῷ ῥηματίῳ.» Ἐπίκτ. Διατρ. Δ', α', 164 «ὄρα πῶς ὑποκοριζέται καὶ σκώπτει τὸν θάνατον», κτλ. Ἄξιον παραθέσεως εἶνε καὶ τὸ τοῦ Φιλοστράτου σελ. 587 «καὶ τοὺς μὲν φθέγμα ὑποκοριζομένους, τοὺς δὲ τὸ βᾶδισμα, τοὺς δὲ τὸ εὐσχημον τῆς σχολῆς,» τουτέστιν ὑποκρινομένους ἢ μιμουμένους.

Περὶ τοῦ ὑποκορισμοῦ ποιούμενος λόγον ὁ Ἄριστοτέλης ἐν τῇ Ῥητορικῇ Γ', β', 15 γράφει «Ἐτι δὲ τὸ αὐτὸ ὑποκορίζεσθαι ἔστι δ' ὁ ὑποκορισμὸς ὃς ἔλαττον ποιεῖ καὶ τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ὁ Ἄριστοφάνης σκώπτει ἐν τοῖς Βαβυλωνίοις ἀντὶ μὲν χρυσίου χρυσιδάριον, ἀντὶ δ' ἱματίου ἱματιδάριον, ἀντὶ δὲ λαιδορίας λαιδορημάτιον καὶ νοσημάτιον εὐλαβεῖσθαι δὲ δεῖ καὶ παρατηρεῖν ἐν ἀμφοῖν τὸ μέτριον» (Πρὸς Ῥουγκήνιον Τιμ. σελ. 266 καὶ Ἑρνεστον Λεξ. Τεχν. σελ. 366). Προσφιλέστατα τοῖς κωμικοῖς ποιηταῖς καὶ τοῖς στωϊκοῖς φιλοσόφοις εἶνε τὰ ὑποκοριστικά, ὡς θὰ παραστήσωμεν ἄλλοτ' ἀκριβῶς. Μνημονεύομεν δ' ἐν τῷ παρόντι τὸ γέμον ὑποκοριστικῶν ἀπόσπασμα τοῦ κωμικοῦ Ἀναξανδρίδου παρ' Ἀθην. σελ. 105, ς' :

καὶ συμπαίξει καριδαρίοις
μετὰ περικιδίων καὶ θραττιδίων
καὶ ψητταρίοις μετὰ κωθαρίων
καὶ σκινδαρίοις μετὰ κωβιδίων.

Πρὸς τῷ τύπῳ ὑποκορισμὸς φέρεται καὶ ὑποκόρισις ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1196, 14 «οἵπερ οὐ μόνον οἰκίον φησὶ τὸν οἶκον καθ' ὑποκόρισιν ἀλλὰ καὶ οἰκίδιον.» Γίνεται δ' ὁμοίως ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου χρήσις καὶ τοῦ εἰς ΜΟΣ πρακτουμένου τύπου, ὅστις καὶ συχνότερος εἶνε, οἷον Παρεκβ. εἰς Διονύσ. σελ. 233, 6 «ὅτι τὸν Σικελικὸν πορθμὸν καθ' ὑποκορισμὸν ἢ παρωνυμίαν πορθμίδα καλεῖ» καὶ σελ. 258, 19 καὶ σελ. 327, 16 καὶ σελ. 337, 21.

Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἀπαντᾷ καὶ ἐπίθετον ὑποκοριστικός, ὅθεν ὄνομα ὑποκοριστικὸν καὶ ἀπλῶς τὸ ὑποκοριστικόν, καὶ ἐπίρρημα ἐξ αὐτοῦ ἐσχηματισμένον ὑποκοριστικῶς.

Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Β', ις', 8 «τὸ βλαψίφρον καὶ ὑποκοριστικὸν καὶ λαοπλάνον πνεῦμα προῦκαλοῦντο.» Ὠριγέν. Τόμ. Β', σελ. 474 «ἐμφαίνοντος οἰμαί τι καὶ τοῦ ὑποκοριστικοῦ (δηλ. τοῦ τεκνία)». Ἀθην. σελ.

650, ε' «ροίδιον μέντοι, ὡς βοίδιον τὸ ὑποκοριστικόν.» Διονύσ. Θραξ σελ. 635, 15 «ὑποκοριστικὸν δὲ ἐστὶ τὸ μείωσιν τοῦ πρωτοτύπου δηλοῦν ἀσυγκρίτως, οἶον ἀνθρωπίσκος, λίθαξ, μειρακύλλιον.» Πρβ. καὶ Κραμ. Ἄν. Ὀξ. Τόμ. Δ', σελ. 273, 1, κλπ.

Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 847, ε' «οἱ δὲ ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς τροφοῦ λέγουσιν αὐτὸν οὕτω λελοιδωρῆσθαι.» Κλήμ. Ἀλεξ. σελ. 105 «παιδισκάρια δὲ τὰς δούλας καὶ νεάνιδας δὲ καὶ (Γρ. τὰς) αὐτὰς πρὸς τὸ εὐθαλὲς τῆς παιδικῆς ἡλικίας ὑποκοριστικῶς τιμωμένας». Στράβ. σελ. 250 «εἰκὸς δὲ διὰ τοῦτο καὶ Σαβέλλους αὐτοὺς ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τῶν γονέων προσαγορευθῆναι.» Γαλην. Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 485 «νῦν οὖν τοὺς μικροὺς ἄξονας ὀνίσκους εἶρηκεν ὑποκοριστικῶς». Ἀθήν. σελ. 308, σ' «ὑποκοριστικῶς δὲ ὠνόμασεν αὐτοὺς Φερεκράτης ἐν Ἐπιλήσμονι.» Φρύν. Βεκκ. Ἄν. σελ. 59, 10 «Προχοίδιον : ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τοῦ πρόχους.» Εὐστάθ. σελ. 1196, 10 «Τὰ δὲ οἰκία οὐδ' αὐτὰ νῦν ὑποκοριστικῶς ἐφράσθη ἀλλὰ κατὰ παραγωγὴν ἔγνωσται γὰρ ὅτι σπάνια τὰ ὑποκοριστικὰ παρ' Ὀμήρω,» κτλ.

Τῆς παρηκμακυίας γλώσσης ἰδία εἶνε ἡ χρῆσις τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς ὑποκορίζω, οἶον Φώτ. Βιβλ. σελ. 341, 5 «καὶ βάβιον καὶ παιδίον ἀνεκάλει ὑποκορίζουσα τὴν φωνήν.» Ἐπιστολ. σελ. 436 Βαλ. «καὶ ὑποκορίζων τὴν δυστυχίαν.» Σχολ. Ἰλ. 278, 25 «ὑποκορίζων δὲ Ἐκτορί φησι.» Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὀμηρ. σελ. 1196, 13 «ἦν δὲ καὶ γελοῖον τὰ σμερδαλέα καὶ εὐρώεντα ὑποκορίσαι μικροφυῶς—οἱ μέντοι μεθ' Ὀμηρον ἀφειδῶς ὑποκορίζουσι σχήμασι κατασμικρύνοντες μυρίοις τὰ πρωτότυπα.» σελ. 1283, 40 «τὰς δὲ ἀγκάλας ἀγκαλίδας εἰπὼν συνοκορίζει αὐτὰς τῇ βραχύτητι τοῦ ἐγκοιμωμένου αὐταῖς βρεφυλλίου.» (Πρβ. καὶ Συγγραμμάτ. σελ. 145, 50) (*). Παρὰ Σουΐδα κεῖται «Ἵποκουρίζει : κολακεύει.» Τὸν τύπον Ἵποκοιρίζεσθαι βλέπει τις παρὰ Πινδάρῳ Πυθ. Γ', 49.

Παρατηρητέον δ' ὅτι ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου γίνεται χρῆσις τοῦ ὑποκορίζεσθαι ἐπὶ παθητικῆς ἐννοίας ἐν τε ταῖς εἰς Ὀμηρον Παρεκβ. σ. 242, 46 «οὐχ ὑποκορίζεται δὲ οὐδὲ ἡ πατρὶς ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐξώγκωται σεμνότερον» καὶ σελ. 924, 8 «οὐ μόνον ὁ μείζων ἀλλὰ καὶ ὁ ὑποκοριζόμενος εἰς φαλάγγιον» καὶ ἐν ταῖς εἰς Διονύσιον σελ. 247, 24 «οὐ γὰρ ὑποκορίζεται ἀπὸ τῆς τραπέζης» καὶ ἐν τοῖς Συγγραμμάτοις σελ. 60, 33 «εἶδη ὑποκορισθῆν εἰς εἰδύλλια». Πρβ. καὶ Ἀπολλών. Βεκκ. Ἄν. σελ. 586, 12 «καὶ τὸ γῆδιον ὑποκοριζόμενον ἐφύλαξε τὸ Η τοῦ γῆ» καὶ Ζωναρ. Ἐπιτ. Ἱστορ. Τόμ. Δ', σελ. 19, 14 Δινδ. «διὰ τὸ τῆς ἡλικίας βράχιστον ὑποκοριζόμενος καὶ Θεοφιλίτζης καλούμενος».

Ἄβριςτος ὑπεκορίσθη μετ' ἐνεργητικῆς σημασίας εὐρίσκεται παρ' Ἐπιφανίῳ λέγοντι Τόμ. Β', σελ. 6, 29 «ὑπεκορίσθη δὲ οὗτος τοὺς ἀποστόλους». Πρβ. ὑπεκρίσθη ἀντὶ τοῦ ὑπεκρινάμην, κτλ.

Σημειωτέον ἐν τέλει ὅτι τὸ παρὰ Μοίριδι κεῖμενον σελ. 380 «Ἵποκορίζεσθαι Ἀττικῶς, ἐπικορίζεσθαι Ἑλληνικῶς» μετέγραψεν ὁ Γουγκήνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Τιμαίου σελ. 267 «Ἵποκορίζεσθαι Ἀττικῶς, ὑποκορίζειν Ἑλληνικῶς».

(*) Ἴδε καὶ Στούρζιον Opusc. σελ. 201.